

О.М. Скачков, канд. техн. наук, доц. (*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», Харків*)

М.С. Малкіна, студ. (*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», Харків*)

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНЦІ НА ПИВНОМУ РИНКУ В УКРАЇНІ

Галузь пивоваріння є досить інвестиційно привабливою. В Україні виробляється понад 880 найменувань пива. Серед всіх алкогольних продуктів пиво займає перше місце по продажах і становить 46,1% в сегменті алкогольних напоїв. Доцільно відзначити, що пивоварні підприємства виступають вагомим «донором» Державного бюджету України (частка у формуванні доходної частини становить близько 15%) не лише за рахунок сплати податків, а й акцизних зборів. Варто зазначити, що одне робоче місце в області пивоваріння додатково створює 8–10 робочих місць в суміжних секторах економіки. Отже, галузь пивоваріння є інноваційною і модернізованою.

На сьогодні в Україні виробляють 20 ліцензійних брендів пива і 400 сортів пива. Вітчизняний ринок пива має три глобальних гравці ринку пива: ПАТ «САН ІнБев Україна» (частка ринку станом на 2016 рік – 28,9%), ПАТ «Карлсберг» (29,9%), ПАТ «Оболонь» (23,9%).

Однак обсяг виробництва пива в Україні скоротився на 47,1% (з 342 млн дол. у 2012 році до 181 млн дол. у 2016 році) що призвело до загострення конкуренції та зміни тенденції розвитку пивоваріння. Можна визначити декілька причин скорочення.

По-перше, найвагомішою причиною втрати п'ятої частини виробництва у 2014 та 2015 роках виступило «закриття» ринків на Сході України і в Криму. Так, виробничі потужності одного з лідерів ринку компанії «Ефес Україна» – у Донецьку було втрачено у 2015 році, що призвело до збитків в розмірі 1272 млн грн та зупинки роботи підприємства. Усі можливі продажі просто зникли з окупованої території Криму та декількох населених пунктів у Донецькій та Луганській областях.

По-друге, для ринку в цілому у 2016 році були характерні найменші темпи скорочення обсягів виробництва, що дозволяє ідентифікувати початок періоду стабілізації пивоварного виробництва в нашій країні. Однак цьому процесові перешкоджає зростання акцизів і, відповідно, цін на продукцію. Так, внаслідок безпрецедентного стрибка інфляції та проблем із наповненням Держбюджету уряд країни

ухвалив рішення про зростання удвічі акцизу на пиво з 1 січня 2016 року (з 1,24 грн/л до 2,48 грн/л). У цілому, протягом досліджуваного періоду ставка акцизу зросла з 0,81 грн/л у 2012 році до 2,68 грн/л у 2018 році, або на 230%. При цьому акциз на пиво в 2019 році збільшився до рівня 2,98 грн/л (або на 15% порівняно з 2018 роком).

По-третє, у європейській практиці прийнято відокремлювати оборот пива і вина від міцного алкоголю, оскільки це два зовсім різних типи продуктів, що істотно відрізняються один від одного. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України з 1 липня 2015 року вступили в силу норми Закону № 71-VIII, в якому пиво було прирівняне до алкоголю, отже, на нього поширені всі законодавчі обмеження, які діють щодо міцного алкоголю. Так, згідно із статтею 22 Закону України «Про рекламу», забороняється пропаганда алкогольних напоїв: на радіо й телебаченні з 6.00 до 23.00; в усіх друкованих ЗМІ, та продаж алкоголю будь-де після 22.00.

По-четверте, вплив погіршення фінансового добробуту в домогосподарствах українців. За часів криз зазвичай зростає споживання міцних спиртних напоїв згідно з даними соціології. За даними статистики, споживання пива у середньоціновому і низькоціновому сегменті зменшилося у 2018 році. У першому з 47,5% в 2017 до 44,4% в 2018, у другому з 31,7% до 30,7%, оскільки споживчий вибір було зроблено на користь міцних алкогольних напоїв.

Унаслідок впливу вищезазначених негативних факторів, відбулося злиття компанії «САН ІнБев» з популярним турецьким брендом «Ефес». Після злиття «САН ІнБев» і «Ефес» об'єднана компанія має в своєму портфелі ряд міжнародних нових брендів і активно виводить їх на ринок (Efes, Corona). Тому інші виробники пива можуть постраждати від конкурентної боротьби і знизити обсяги виробництва. Однак конкуренція призведе і до зниження цін, від чого виграє споживач.

У результаті проведеного дослідження можна дійти висновку, що ринок пива України досить перспективний, однак, останнім часом обсяги виробництва і рівень продажів на ринку помітно скорочується. Насамперед, це пов'язано із погіршенням економічної ситуації в країні і в цілому купівельної спроможності населення.

Подальші перспективи українського ринку пива залежать від загального рівня добробуту населення і доступності пива, впровадження новітніх ресурсо- та енергозберігаючих технологій на виробництві, які забезпечать зниження собівартості готового продукту, а також розширення асортименту.